

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi

© Büşra Karabekiroğlu¹, © Celal Kuş², © Raziye Şule Gümüştakım³

¹ Arş. Gör. Dr., Aile Hekimliği Uzmanı, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye.

² Dr. Öğr. Üyesi, Aile Hekimliği Uzmanı, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye.

³ Doç. Dr., Aile Hekimliği Uzmanı, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye.

Öz

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi

Amaç: Bu araştırma tıp fakültesi öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve bu tutumlarının sosyodemografik değişkenlerle ilişkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu çalışmanın evrenini, 2019-2020 eğitim-öğrenim dönemi Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmaya 224 tıp fakültesi öğrencisi katılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen 22 soruluk anket ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) gönüllü hekim adaylarına yüz yüze ya da internet aracılığıyla uygulanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin YATÖ toplam puan ortalaması 68.28±7.54 olarak bulundu. YATÖ toplam puan ve alt boyut puanları ile en uzun süre yaşanan yer, anne eğitim düzeyi, yaşlı bireyle yaşama öyküsü, ileride ebeveynle yaşama isteği, yaşlı bireylere sağlık hizmeti sunma isteği, yaşlı hastalar ve hastalıkları hakkında eğitim alma durumları arasında anlamlı fark bulunmuştur (p<0.05). Çalışmada yaşlılara hizmet vermek isteyen öğrenci sayısı 193 (%86.2)'tür. Ancak yaşlı bireylere hizmet sunmayı tercih edenlerin etmeyenlere göre YATÖ toplam puanı anlamlı olarak daha düşüktür (p=0.022).

Sonuç: Araştırma sonucunda, tıp fakültesi öğrencilerinin genel olarak yaşlı ayrımcılığı açısından olumlu tutuma sahip oldukları görülmüştür. Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığı tutum ölçeği ortalamaları yüksek olmasına rağmen araştırmacı tarafından yapılan ankete verilen cevaplar sağlık hizmeti sunumunda olumsuzluklar yaşanabileceğini göstermektedir. Hekim adaylarının yaşlı ayrımcılığı konusunda farkındalığının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Ayrımcılık, İstismar, İhmal, Tıp Öğrencileri

Abstract

Determination of Attitudes of Kahramanmaraş Sutcu Imam University Faculty of Medicine Students on Aged Discrimination

Objective: This research was carried out to determine the attitudes of medical school students towards elderly discrimination and their relationship with sociodemographic variables.

Methods: Universe of this descriptive and cross-sectional study is the students of Kahramanmaraş Sütçü İmam University Faculty of Medicine in the 2019-2020 academic year. 224 medical students attended the study. The 22-question survey developed by the researcher and the Elderly Discrimination Attitude Scale (YATÖ) were applied to volunteer physicians face to face or via the internet.

Results: The total score average of the students was found to be 68.28 ± 7.54. A significant difference was found between the total score and sub-dimension scores of YATÖ, longest time live place, the education level of the mother, the history of living with the elderly person, the desire to live with the parents in the future, the desire to provide health services to the elderly, the status of receiving education about the elderly patients and their diseases (p < 0.05). In our study, the number of students who want to serve the elderly is 193 (86.2%). However, the total score of YATÖ of those who prefer to provide services to elderly individuals is significantly lower than those who do not (p=0.022).

Conclusion: As a result of the research, it was seen that medical faculty students generally have a positive attitude in terms of ageism. Although the average of the students' age discrimination attitude scale is high, the answers given to the questionnaire made by the researcher show that there may be negativities in the provision of health services. There is a need for studies to increase the awareness of physician candidates on elderly discrimination.

Keywords: Elderly, Discrimination, Abuse, Neglect, Medical Student

Nasıl Atır Yapmalı: Karabekiroğlu B, Kuş C, Gümüştakım RŞ. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. MKÜ Tıp Dergisi. 2021;12(44):177-185. <https://doi.org/10.17944/mkutfd.929207>

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Dr. Öğr. Üyesi Celal Kuş

Email: drcelalkus@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-2535-6110

Geliş/Received: 30 Nisan 2021

Kabul/Accepted: 13 Eylül 2021

GİRİŞ

Yirminci yüzyılda teknoloji ve tıp alanındaki ilerlemelerle birlikte ortalama yaşam süresi uzamış, bununla beraber Türkiye’de ve dünyada yaşlı nüfus oranı artmıştır. Nüfustaki bu demografik dönüşümle beraber pek çok alanda yaşlıların yaşam kalitesini etkileyebilecek sorunlar yaşanmaya başlamıştır (1).

Türkiye, doğum oranlarının azalması ve ölüm hızının yavaşlaması ile küresel yaşlanma sürecindeki ülkeler arasındadır. Yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 ve daha yukarı yaştaki nüfus, 2014 yılında 6 milyon 192 bin 962 kişi iken geçen beş yılda %21.9 artarak 2019 yılında 7 milyon 550 bin 727 kişiye ulaşmıştır. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ise 2014 yılında %8.0 iken, 2019 yılında %9.1’e yükselmiştir. Nüfus projeksiyonlarına göre yaşlı nüfus oranının 2023 yılında %10.2, 2030 yılında %12.9, 2040 yılında %16.3, 2060 yılında %22.6 ve 2080 yılında %25.6 olacağı öngörülmektedir (2).

“Nüfusun yaşlanması” olarak adlandırılan bu demografik dönüşüm, sosyokültürel yapı ve sahip olunan tutum ve inançlara göre her toplumda farklı sonuçlara yol açmaktadır. Toplumun yaşlı bireyleri algılayışı, tutum ve davranışlarındaki değişiklikler yaşlıya sunulan hizmetlere yansımakta ve bu durum çeşitli sorunlara sebep olmaktadır. Bu demografik dönüşümün yol açacağı sonuçlardan biri de özellikle daha ileri yaşlarda ortaya çıkan “yaşlı ayrımcılığı”dır (3).

Yaşlı ayrımcılığı terimini ilk olarak 1969 yılında Amerika Ulusal Yaşlılık Enstitüsü başkanı gerontolog Robert Butler kullanmıştır. Butler, yaşlı ayrımcılığı; ‘yaşlı insanlara yönelik bir ayrımcılık, ırk ayrımcılığı ve cinsiyet ayrımcılığı gibi eyleme dönüşebilen bir terim’ olarak tanımlamıştır (4). Palmore ise yaşlı ayrımcılığını ‘ileri yaştaki bireylere yönelik önyargıyı, tutum ve davranışlar aracılığı ile ifade eden bir terim’ olarak tanımlamıştır. Günümüzde bu tanımlama daha çok kullanılmaktadır. Ayrıca Palmore yaşlı ayrımcılığının, ırk ve cinsiyet ayrımcılığından sonra gelen en büyük ayrımcılık türlerinden biri olduğunu söylemektedir (5).

Yaşlı bireylerin sağlık, kariyer, istihdam, bakım, kaliteli vakit geçirme, sosyal hizmetlerden yararlanabilme gibi konularda politika düzenlemelerine ve yeni hizmet modellerine ihtiyaçları artmaktadır. Bunların geliştirilebilmesi için de yaşlılara ilişkin önyargılarımızın, yanlış tutum ve inançlarımızın olmaması gerekmektedir (6).

Yaşlı bireyler aynı zamanda yeni yüzyılın yeni sağlık sorunlarına karşı da en çok risk altındaki kişilerdir. Örneğin, dünyada pandemi olarak ilan edilmiş “Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19)” bu konuda en güncel durumdur. Tüm dünyayı etkisi altına alan Koronavirüs salgını yaşlılara olan olumsuz tutum ve önyargıları su yüzüne çıkarmıştır. 65 yaş ve üzeri kişilere yönelik sokağa çıkma yasağı kırılğan bir grup

olan yaşlıları tekrar gündeme getirmiştir. Yaşlıların bu kurala uymadaki zorlukları eğlence konusu edilmiş, zamanla siber zorbalığa dönüşmüştür. Ayrımcı tutumların somut örnekleri sosyal medya ve birçok mecrada görülmüş ve yaşlıları damgalanmış gruplar haline getirmiştir. Yanlış tutum ve inanışlar yaşlı bireylerin toplumdan soyutlanmasına sebep olacak ve sosyal refah hizmetlerinden yararlanmalarını olumsuz yönde etkileyecektir. Bu ve benzeri durumlar için yaşlılara yönelik özel önlemlerin uygulanacağı koşulların oluşturulması gerekmektedir (7).

Türkiye İstatistik Kurumu güncel verileri incelendiğinde, 2019 yılında ölen yaşlıların %43.8’inin dolaşım sistemi hastalıkları nedeniyle hayatını kaybettiği görülmektedir. Bu hastalıkları 2.sırada %16.5 ile iyi huylu ve kötü huylu tümörler, üçüncü sırada ise %14.8 ile solunum sistemi hastalıkları takip etmektedir. Alzheimer nedeniyle ölen yaşlıların oranı ise 2014 yılında %3.9 sağlık iken bu oran 2019 yılında %4.6’ya yükselmiştir (2). Kronik hastalıklar ve dejeneratif hastalıkların yaşlı nüfusta daha fazla görülmesi yaşlıların bakım ihtiyaçlarını ve hizmetlerine olan gereksinimini artırmaktadır. Yeni hastalıkların tanımlanması ve mevcut tedavilere yeni tedavi alternatiflerinin geliştirilmesi ile yaşlılara sunulan sağlık hizmetlerinin kapsamı artmaktadır. Yaşlıların diğer yaş gruplarına göre daha fazla bakıma muhtaç olmaları, tedavilerinin kısa süreli olmaması ve uzun süreli hastanede yatış gerektiren kronik hastalıkları olması sebebiyle sağlık kuruluşlarına başvuruları da daha sıktır. Bu sebeple yaşlı bireylere hizmet veren sağlık çalışanlarının tutumları sağlık bakım kalitesini etkilemektedir. Sağlık çalışanlarının yanlış tutumları sebebiyle yaşlı bireylerin sadece tedavileri aksamakla kalmayacak aynı zamanda yaşlı bireyler psiko-sosyal açıdan da etkilenen ve toplumdan soyutlanacaklardır (8).

Yaşlı ayrımcılığını engellemenin en önemli yolu topluma bu konuda farkındalık kazandırmaktır. Kendi sosyokültürel özelliklerine ve yaşlıların mevcut sorunlarına yönelik sağlık hizmet yöntemleri geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Sağlık hizmeti verecek bireylerin yaşlanan nüfusun sağlık gereksinimlerini en iyi şekilde karşılayacak bir eğitim programından geçmeleri halen çalışmakta olanların çeşitli eğitim programları ile yetkin hale getirilmeleri gerekmektedir (9). Sağlık çalışanlarının ve öğrencilerinin tutumlarının tanımlanması ve yaşlılara yönelik olumlu tutumları teşvik eden yeni eğitim stratejilerinin geliştirilmesi, yaşlılara sunulan sağlık bakım kalitesinin artırılması için önemlidir (10).

Bu bağlamda çalışmada henüz eğitim süreci devam etmekte olan Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (KSÜ) Tıp Fakültesi öğrencilerinin yaşlı algılarını, yaşlı ayrımcılığına dair olumsuz tutumlarını, hangi konularda ayrımcılık sergilediklerini tespit etmek hedeflenmiştir. Öğrencilerin bu konudaki bilgi düzeylerini belirlemek ve eğitimlerinin bir bölümünde yaşlı sağlığı ve bakımı ile ilgili bilgi düzeylerini

artıracak eğitim programlarına katılmaya olan isteklerini belirlemek amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı tipteki bu çalışma 2019-2020 eğitim-öğrenim dönemindeki KSÜ Tıp Fakültesi öğrencilerinde uygulanmıştır. Araştırmaya 249 kişi katılım sağlamıştır. Anketlere eksik veya geçersiz cevap verme gibi durumlar sebebiyle araştırmaya toplam 224 öğrenci dahil edilmiştir. Literatür taranarak oluşturulan, araştırmacı tarafından geliştirilen 22 soruluk anket ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) gönüllü hekim adaylarına yüz yüze ya da internet aracılığıyla uygulanmıştır. Haziran-Temmuz 2020 tarihleri arasında öğrencilerin kullandığı sosyal mecralarda anket linki paylaşılmıştır. Anket formunda kişilerin yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, medeni durum, yaşadıkları çevre, gelir düzeyi gibi sosyodemografik özelliklerinin yanı sıra; yaşlı sağlığı bilgi düzeyleri, geriatric eğitim alma durumları ve eğitim alma istekleri, yaşlı bireylerin bakımını üstlenme deneyimi veya istek durumları, yaşlı bireylere karşı tahammül sınırları, yaşlı bireylere sağlık hizmeti sunma istekleri gibi yaşlı bireyler konusundaki düşünce yapıları ve farkındalıklarını tespit etmeye yönelik sorular da yer almaktadır.

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği

Duygu Vefikuluçay tarafından geliştirilen YATÖ'nün geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 2008 yılında yapılmış olup ölçek 23 madde ve 3 alt boyut içermektedir (11). Katılımcılardan ölçekteki ifadelerin her biri için beşli Likert formatını (kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum) kullanarak görüşlerini bildirmeleri istenmektedir. Ölçekte yer alan soruların her birinde yaşlı, yaşlılık veya yaşlanmayla ilgili bir yargı bulunmaktadır. Seçeneklerin 1 ile 5 arasında puan karşılıkları vardır.

Ölçeğin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı anketteki 23 madde için "0.80" bulunmuştur. 3 alt boyut iç tutarlılık analizleri değerlendirildiğinde; "yaşlılığın yaşamını sınırlama" ve "yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık" alt boyutlarının Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı "0.70" olarak bulunmuştur. "Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık" alt boyutunun Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı ise, "0.67" olarak hesaplanmıştır. Bu analiz sonuçları ölçeğin diğer üç alt boyutunun da güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin YATÖ'den alabilecekleri maksimum puan "115"tir. Bu değer, öğrencinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin YATÖ'den alabilecekleri minimum puan "23"tür. Bu değer ise, öğrencinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık, yaşlılığın yaşamını sınırlama ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık olarak adlandırılan üç boyuttan oluşmaktadır

"Olumsuz ayrımcılık" alt boyutunu oluşturan ifadeler arasında işe alım, iş yeri içindeki terfi, yaşlıların sürekli hasta olması gibi altı ifade (puan aralığı 6-30) bulunmaktadır.

"Yaşamı sınırlama" alt boyutunda ise yaşlılığın tekrar evlenmesi, huzur evinde yaşaması, yalnız dışarı çıkmaması gibi dokuz ifade (puan aralığı 9-45) yer alır.

"Olumlu ayrımcılık" ile ilgili sekiz ifade (puan aralığı 8-40) ise yaşlıların daha sabırlı, hoşgörülü, tecrübesine başvurulması gereken kişiler olduğu şeklindedir.

Toplam puanın değerlendirilmesine benzer şekilde her bir boyutta aldıkları puan ortalamasının yüksek olması daha az yaşlı ayrımcılığı yapıldığını göstermektedir (11).

Verilerin istatistiksel analizi SPSS 21.0 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde ölçüm ile elde edilen değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu için Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ortalama (\pm), standart sapma, ortanca (min-maks), frekans dağılımı ve yüzde olarak sunulmuştur. Parametrik test koşullarının sağlanmadığı durumlarda; sürekli değişkenlerin analizinde 2 grup karşılaştırmalarında Mann-Whitney U testi, 2'den fazla grup karşılaştırmalarında Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Bu çalışma, KSÜ Tıp Fakültesi öğrencileri arasında yapılmış olup toplam 224 öğrenci dahil edilmiştir. Hekim adaylarının verileri incelendiğinde 106'sının (%47.3) erkek, 118'inin (%52.7) kadın, yaş ortalamasının 22.17 ± 3.48 yıl (17-45 yaş) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin YATÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları ile ortanca (min-maks) değerleri Tablo 1'de gösterilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) Puan Ortalaması

YATÖ Boyutları ve Toplam Puanı	$\bar{x} \pm SS$	Ortanca	Min Puan	Maks Puan
Yaşlılığın Yaşamını Sınırlama	20.29 \pm 4.28	20	12	38
Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	23.00 \pm 3.63	23	6	29
Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	18.08 \pm 3.56	18	7	30
Toplam	68.28\pm7.54	68.5	33	92

\bar{x} : Ortalama, SS: Standart sapma

Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, sınıf, medeni durum, aile tipleri, kardeş sayısı, gelir düzeyleri açısından yaşlı ayrımcılığı ile ilgili tutumlar değerlendirildiğinde anlamlı fark bulunmamış olup gruplar benzerdi (Tablo 2).

Erkek öğrencilerin YATÖ toplam puan ortalaması kız öğrencilerden daha yüksek olmasına rağmen arasındaki fark anlamlı değildi ($p > 0,05$).

Tablo 2. Öğrencilerin YATÖ puanlarının sosyodemografik özelliklerine göre dağılımı

Değişkenler	n	YATÖ Toplam Puanı $\bar{x} \pm SD$	Yaşının Yaşamını Sınırlama $\bar{x} \pm SD$	Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık $\bar{x} \pm SD$	Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık $\bar{x} \pm SD$
Cinsiyet					
Kız	118	68.03±7.13	20.06±3.78	23±3.74	18.03±3.43
Erkek	106	68.56±7.99	20.51±4.84	23±3.49	18.14±3.72
p†		0.409	0.630	0.946	0.245
Sınıf					
1	36	67.63±9.04	20.61±4.79	22.72±4.11	17.36±3.80
2	31	70.53±4.81	21.12±5.01	22.70±4.09	19.26±3.13
3	52	67.19±8.36	20.03±3.56	22.78±3.74	17.80±3.63
4	43	67.25±6.83	19.81±4.74	22.67±3.71	17.67±2.94
5	27	69.11±8.04	20.18±3.91	23.92±3.22	1.77±3.53
6	35	69.32±6.73	20.20±4.06	23.65±2.49	19.00±4.08
p†		0.132	0.865	0.571	0.136
Medeni Durum					
Evli	7	70.84±8.07	22.28±6.07	23.57±0.97	18.42±2.57
Bekar	217	68.20±7.53	20.21±4.24	23.00±3.67	18.07±3.59
p†		0.320	0.314	0.800	0.808
Yaşanılan Yer					
İl	164	67.96±7.84	20.24±4.34	22.81±3.88	18.09±3.76
İlçe	46	68.21±6.82	19.67±4.06	23.63±2.79	17.89±3.18
Köy	14	72.21±5.10	22.71±4.19	23.42±2.59	18.64±2.20
p†		0.560	0.035*	0.644	0.605
Aile Tipi					
Çekirdek	195	68.30±7.69	20.21±4.34	23.06±3.63	18.15±3.64
Geniş	18	67.94±7.39	19.61±3.79	23.44±3.11	17.55±2.91
Parçalanmış	11	68.63±5.31	22.63±4.20	21.54±4.13	17.81±3.31
p†		0.995	0.112	0.306	0.781
Gelir Düzeyi					
Gelir<Gider	29	68.82±4.63	20.41±4.50	23.31±2.68	18.03±3.27
Gelir=Gider	117	68.18±7.54	20.04±4.45	23.05±3.65	18.20±3.45
Gelir>Gider	78	68.24±8.43	20.58±4.05	22.84±3.89	17.92±3.86
p†		0.954	0.509	0.952	0.996

† p < 0,05, SS = standart sapma YATÖ: Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği

Öğrencilerin 36'sı (%16.1) birinci sınıf, 31'i (%13.8) ikinci sınıf, 52'si (%23.2) üçüncü sınıf, 43'ü (%19.2) dördüncü sınıf, 27'si (%12.1) beşinci sınıf, 35'i (%15.6) altıncı sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrenim gördükleri sınıf ile YATÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı (p>0.05).

Evli olan öğrencilerin YATÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları daha yüksek olmasına rağmen bekar olan öğrencilerle arasında anlamlı bir fark bulunamadı (p>0.05).

Katılımcıların 195'i (%87.1) ailesi ile birlikte yaşamaktadır. Sadece 18 (%8) kişi geniş aile tipine sahiptir. Öğrencilerin 72'si (%32.1) şimdiye kadar 65 yaş ve üzeri bireylerle birlikte aynı evde yaşadığını belirtti. İleride anne ve babasıyla yaşamak isteyen öğrenci sayısı ise 96 (%42.9) olup 128'i (%57.1) ebeveynleriyle birlikte yaşamak istemediklerini belirtti. İleride aile kurduktan sonra anne ve babalarıyla yaşamayı isteyen öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğu bulundu (p<0.05).

YATÖ yaşının yaşamını sınırlama alt boyut puanları ile en uzun süre yaşanılan yer arasında anlamlı düzeyde ilişki bulundu (p<0.05). İkili karşılaştırmalar sonucunda anlamlı fark ortaya çıkaran parametre köy olarak tespit edildi.

Yaşının yaşamını sınırlama alt boyutu ile annenin eğitim durumu arasında anlamlı düzeyde farklılık mevcuttu (p<0.05). Annenin eğitim düzeyi düştükçe YATÖ puan ortalamalarının arttığı belirlendi.

Hekim adaylarına yaşlılara hizmet sunarken yaşayabilecekleri bazı sorunların, yaşlıya yönelik tutumlarını ne yönde etkilediğini anlamak amacıyla yöneltilen anket sorularının bazılarının anlamlı şekilde sonuçlandığı tespit edildi (Tablo 3).

Öğrencilerin yalnızca 6'sının (%2.67) herhangi bir yakını huzurevi veya yaşlı bakım evinde kalmaktaydı. Huzurevi veya yaşlı bakım evinde tanıdığı olan öğrencilerin YATÖ toplam ve yaşının yaşamını sınırlama alt boyut puanları anlamlı derecede yüksek bulundu (p<0.05).

Tablo 3. Öğrencilerin YATÖ puanları ile yaşlı ayrımcılığını etkileyebileceği düşünülen faktörlerin dağılımı

Değişkenler	n	YATÖ Toplam Puanı $\bar{x} \pm SD$	Yaşlının Yaşamını Sınırlama $\bar{x} \pm SD$	Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık $\bar{x} \pm SD$	Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık $\bar{x} \pm SD$
65 yaş üzeri bireyle yaşama geçmişi					
Evet	72	67.8±6.98	19.59±4.25	22.93±3.93	18.19±3.83
Hayır	152	68.51±7.8	20.6±4.31	23.05±3.47	18.03±3.44
p†		0.273	0.101	0.981	0.991
Ebeveynle yaşama isteği					
Evet	96	69.3±6.17	19.9±3.92	24.17±2.75	17.95±3.17
Hayır	128	67.51±8.38	20.56±4.57	22.14±3.94	18.18±3.84
p†		0.300	0.422	<0.001	0.705
Huzurevinde kalan yakını var mı?					
Evet	6	75.33±4.76	26.16±5.63	23±2.28	19.83±2.56
Hayır	218	68.09±7.52	20.11±4.17	23.01±3.65	18.03±3.58
p†		0.008*	0.006*	0.741	0.219
Yaşlı bireylere hizmet vermek ister mi?					
Evet	193	67.82±7.62	19.83±3.94	23.19±3.6	17.79±3.47
Hayır	31	71.23±6.32	23.06±5.42	21.9±3.57	19.93±3.66
p†		0.022*	0.001*	0.030	0.007*
Yaşlı sağlığı hakkında eğitim alma durumu					
Evet	34	67.88±6.39	19.08±4.43	24.26±3.07	17.5±3.11
Hayır	190	68.36±7.74	20.49±4.26	22.79±3.67	18.19±3.63
p†		0.339	0.039*	0.028*	0.179
Yaşlı sağlığı hakkında eğitim almak ister mi?					
Evet	192	68.07±7.59	19.9±4.01	23.32±3.49	17.87±3.49
Hayır	31	69.8±7.23	22.61±5.42	21.16±3.93	19.48±3.74
p†		0.212	0.006*	0.001*	0.052
Yaşlı hastalara tedavileri hakkında bilgi verme					
Yakınlarına anlatırım	157	68.99±7.49	20.63±4.39	22.98±3.79	18.42±3.6
Kendisine anlatırım	67	66.65±7.47	19.46±4.03	23.08±3.21	17.29±3.37
p†		0.004*	0.049*	0.988	0.035*
Yaşlılarla konuşurken samimi dil kullanımı					
Evet	214	68.15±7.56	20.09±4.15	23.13±3.5	17.99±3.46
Hayır	10	71.2±6.71	24.20±5.94	20.5±5.21	20±5.09
p†		0.214	0.018*	0.060	0.315
Yaşlı hastalar anlatılan tedavileri anlayıp uygulayabilirler mi?					
Evet	106	67.18±7.83	19.41±3.67	23.5±3.77	17.32±3.38
Hayır	118	69.29±7.15	21.05±4.69	22.58±3.44	18.78±3.59
p†		0.030*	0.005*	0.013*	0.008*

† p < 0.05. SS = Standart sapma YATÖ: Yaşlı ayrımcılığı tutum ölçeği

Sağlık hizmeti verirken 65 yaş ve üzeri bireylere hizmet sunmayı 193 (%86,2) hekim adayı istemektedir. Yaşlı bireylere hizmet verme istekleri sorusuna hayır cevabı veren öğrencilerin YATÖ puanları anlamlı derecede yüksek çıktı (p<0.05).

Öğrenimlerinin herhangi bir zaman diliminde yaşlı bakım hizmetleri ile ilgili eğitim alan öğrenci sayısı sadece 34'tür (%15.2). Ancak hekim adaylarının 192'si (%85.7) yaşlı bakım hizmetleri konusunda eğitim almak istemektedir. Eğitim almamış olan ve eğitim almak istemeyen öğrencilerin YATÖ puanları anlamlı derecede yüksek bulundu (p<0.05).

Yaşlı hastalara hastalıkları ve tedavileri ile ilgili bilgileri 157 (%70.1) öğrenci yaşlı hastanın yakınlarına, 67 (%29.9) öğrenci ise yaşlı hastaya (bireyin kendisine) anlatmayı tercih etmektedir. Hekim adaylarının yaşlı hastalara hastalıkları hakkında bilgi vermeyi tercih ettikleri kişiler ile YATÖ ve alt boyut puanları arasında anlamlı fark bulundu (p<0.05).

Yaşlı hastalar anlatılanları anlamadığında öğrencilerin 53'ünün (%23.7) gerilmeme rağmen tekrar anlatırım, 167'sinin (%74.6) sabırla tekrar anlatırım şeklinde cevap vermiş olduğu görüldü. Öğrencilerin yalnızca 1 (%0.4) tanesi sinirlenip tekrar hastaya bilgi vermeyeceğini ifade etti. Sabırla tekrar

anlatırım cevabını veren öğrencilerin YATÖ toplam puanları anlamlı derecede yüksek çıktı ($p<0.05$).

TARTIŞMA

Bu çalışmada YATÖ kullanılarak tıp fakültesi öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığı hakkındaki tutumları belirlendi. Araştırma sonucunda, tıp fakültesi öğrencilerinin anket sorularına verdiği cevaplar ve YATÖ puan ortalamalarına bakıldığında genel olarak yaşlı ayrımcılığı açısından olumlu tutuma sahip oldukları görülmüştür. Üniversitede öğrenim gören öğrencilerde yapılan benzer çalışmalarda da öğrencilerin yaşlı bireylere karşı olumlu tutumlara sahip olduğu belirlenmiştir (11-17).

Sağlık meslek yüksekokulu öğrencileri ve hemşirelerle yapılan benzer çalışmalarda da YATÖ toplam puanları daha yüksek olmakla beraber, yaşlıya yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları bulunmuştur. Bu durum genel olarak ülkemizin inanç, örf ve adetlerine bağlılığı ile açıklanabilir (18-21). Ögenler ve arkadaşlarının Mersin ilindeki hekimlerle yaptığı çalışmada hekimlerin yaşlılara karşı tutumlarının olumlu olduğu görülmektedir (22). Bunun yanında yurtdışında tıp fakültesi öğrencileriyle yapılmış bazı çalışmalarda da öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına dair olumsuz tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir (13,16). Sonuçlara baktığımızda bu durum modern yaşamla geleneksel yapı arasında çelişkilerle boğuşan gençliğin kültürel değerlerini yitirmeyip geleneklerine sahip çıkmakta olduğunun bir göstergesi olup mutluluk verici bir neticedir.

Bu çalışmada öğrencilerin yaşlı bireylere karşı tutumlarının belirlenmesinin yanında, sahip oldukları tutumları etkileyebilecek faktörler de sorgulanmış ve incelenmiştir. YATÖ toplam puanı ve yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutu puanları ile en uzun süre yaşanan yer arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. En uzun süre köyde yaşamış olan öğrencilerin puanları daha yüksek bulunmuştur. Yılmaz ve Özkan'ın çalışmalarında da benzer şekilde köy/kasabada daha uzun süre vakit geçiren öğrencilerin olumlu ayrımcılık alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (23). Bu durum küçük yerleşim yerlerinde ve ataerkil aile yapısında yaşlıların sosyal yaşamlarda daha aktif ve söz sahibi olması ve yaşlı bireylerle iletişim becerilerinin daha çok gelişmiş olması, burada yaşayan bireylerin yaşlılara karşı daha olumlu tutumlara sahip olduğunu düşündürmektedir.

Yaşlı ayrımcılığına dair tutumları etkileyebilecek bir diğer faktör ebeveyn eğitim düzeyidir. Bu çalışmada anne eğitim düzeyi ile yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutu arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Annesi okuryazar olmayan öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanları daha yüksektir. Literatürdeki benzer çalışmalarda da anne-baba eğitim düzeyleri düşük öğrencilerin YATÖ puan ortalamalarının yüksek olduğu bildirilmiştir (11, 23). Bu sonuç okuryazar

olmayan ve eğitim düzeyi düşük olan annelerin davranış ve tutumlarının gelenekler ve çevresinde bulunduğu kişilerle şekillenmesi yaşlıya karşı yaklaşım konusunda daha geleneksel düşüncelere sahip olması ve çocuklarını da bu duygu ve düşüncelerle yetiştirmesine bağlanabilir.

İleride aile kurduktan sonra anne ve babalarıyla yaşamayı isteyen öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan benzer çalışmalarda da ebeveynle yaşama isteği ile YATÖ puanları arasında anlamlı ilişki gözlenmiştir (11, 18, 23). Geleneksel Türk aile yapısında çocuklar anne ve babalarını yaşamlarının sonuna kadar yalnız bırakmama, ihtiyaçlarını giderme ve bakma konusunda gayret içerisindedirler.

Huzurevi ve yaşlı bakım evinde yakını olan öğrencilerin YATÖ puanları ve yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Literatürde kişilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının, huzurevinde yaşayan yakını olma durumu ile karşılaştırıldığı bir çalışma bulunmamaktadır. Analizden çıkan bu sonuç öğrencilerin yaşlandıklarında yalnız kalma, toplumdan soyutlanma, sevdiklerinden ayrı kalma korkusunun yaşlılara ve yaşlılığa karşı olan empati yeteneklerini güçlendirdiğini düşündürmektedir. Huzurevinde veya yaşlı bakım evinde yaşayan yakını olan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının daha iyi olması, empati duygularının çok daha fazla geliştiğini göstermektedir.

Ankete katılan kişilere yaşlılara hizmet sunarken yaşayabilecekleri sorunların, yaşlıya yönelik tutumlarını ne yönde etkilediğini anlamak amacıyla yöneltilen anket sorularının bazılarının anlamlı şekilde sonuçlandığı tespit edilmiştir.

YATÖ puanını etkilediğini düşündüğümüz faktörlerden biri de mesleğini yaparken 65 yaş üzeri bireylere hizmet verme isteğidir. Bu çalışmada yaşlılara hizmet vermek isteyen öğrenci sayısı 193 (%86.2)'tür. Bununla beraber yaşlı bireylere hizmet sunmayı tercih etmeyen öğrencilerin YATÖ toplam puanları, yaşlının yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık, yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanları anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Altay ve Aydın'ın hemşireler üzerinde yaptığı çalışmada hizmet vermeyi tercih edenlerin olumlu ayrımcılık alt boyutu ve toplam puanlar açısından anlamlı derecede olumlu tutuma sahip olduğu belirlenmiştir (21). Yeşilot ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada hemşirelik öğrencilerinin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık ve olumsuz ayrımcılık alt boyutları ile toplam ölçek puanları açısından olumlu tutuma sahip oldukları bildirilmiştir (20). Yılmaz ve Özkan'ın çalışmalarında mezun olduktan sonra yaşlılarla çalışmak isteme durumu ile YATÖ puanları arasında ilişki gözlenmemiştir (23). Çalışmaya katılan öğrencilerin eğitimlerinin herhangi bir bölümünde yaşlı sağlığı ve hizmetleri

hakkında eğitim aldığı söyleyen öğrenci sayısı sadece 34'tür (%15.2). Yaşlı sağlığı ve hizmetleri hakkında eğitim almak isteyen öğrenci sayısı ise 192'dir (%85.7). Eğitim almamış olan ve eğitim almak istemeyen öğrenciler ile yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu sonuç hekim adaylarının yaşlıya karşı olumlu tutumlara sahip olmasına rağmen yaşlılara ait tedavi ve bakım hizmetlerinin zorluğunu bildikleri ve çalışma koşullarının ağır olduğunu düşündükleri için yaşlılara sağlık hizmeti verme konusunda pasif kalmayı tercih ettiklerini göstermektedir.

65 yaş üstü bireylerin verilen tedavileri anlayıp uygulayabileceğine inanmayan öğrencilerin YATÖ puanları daha yüksek olup yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutu ile anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Yaşlı hastalara hastalıkları ve tedavileri hakkında bilgi verirken hastanın kendisine anlatmayı tercih eden aday sayısı (%29.9) yakınlarına anlatmayı tercih edenlerden (%70.1) daha azdır. Yaptığımız çalışmada hastanın yakınlarına bilgi vermeyi tercih eden hekim adaylarının YATÖ toplam puanı ve yaşlının yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanları açısından anlamlı derecede farklılık tespit edilmiştir. Yaşlı bireylerde demans, Alzheimer, unutkanlık gibi durumların daha sık görülmesi hekim tarafından verilen bilgilerin akılda kalmasını zorlaştırmaktadır. Bu da yaşlı hastaların tedavilerini yanlış anlamalarına sebep olabilmektedir. Bu açıdan öğrencilerin hastanın doğru tedavi alabilmesi ve oluşabilecek komplikasyonları önlemek ve yaşlı bireyleri korumak adına bilgileri refakatçilerine anlatmayı tercih ettiklerini göstermektedir.

Yaşlı bireylerle iletişim kurarken onlara 'amcacığım, teyzeciğim' gibi samimiyet ifade eden kelimeler kullanmayı tercih eden öğrencilerin samimi bir dil kullanmayı tercih etmeyen öğrencilere göre YATÖ puanları ve yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanları anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Türk kültüründe yaşlılara 'amca, teyze' gibi ifadelerle hitap etmek hem saygı hem de yaşlıların güvenini kazanmak için tercih edilen bir üsluptur. Bu durum yaşlı bireylere karşı olumlu tutuma sahip olan öğrencilerin tanı ve tedavi süreçlerini kolaylaştırmak için bu samimiyet ifadelerini daha çok tercih ettiklerini göstermektedir.

Hekim adaylarının 65 yaş ve üzeri hastaların hastalıkları ve tedavileri ile ilgili anlattıklarını anlamadıklarında verdikleri tepkiler ile YATÖ toplam puan ve yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutu arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir. Öğrencilerin 167'sinin (%74.6) sabırla tekrar anlatırım, 53'ünün (%23.7) gerilmeme rağmen tekrar anlatırım şeklinde cevap verdiği görülmüş olup sabırla tekrar anlatacağımı ifade eden öğrencilerin YATÖ toplam puanları ve yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanları daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, anlatılanları anlamama durumlarında daha sakin kalıp sabırla yaşlı hastalara tekrar bilgi verebilen öğrencilerin yaşlılar konusunda kalıp önyargıları olmayan, onlara karşı anlayış

gösterebilen, empati yapabilme yetenekleri daha yüksek olan kişiler olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Araştırmamızın bazı kısıtlılıkları mevcuttur. Araştırmamız nispeten küçük bir öğrenci grubunda yapılmıştır. Yaşlı ayrımcılığının Türkiye'deki durumunu ortaya koymak için ülke genelini kapsayan çok merkezli çalışmalara ihtiyaç vardır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda yaşlıların ve hizmet aldığı sağlık personelinin birlikte değerlendirilmesi daha somut sonuçların ortaya çıkmasını sağlayabilir.

SONUÇ

Çalışmada tıp fakültesi öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. YATÖ toplam ve alt boyut puanları ile en uzun süre yaşanan yer, anne eğitim düzeyi, yaşlı bireyle yaşama öyküsü, ileride ebeveynle yaşama isteği, yaşlı bireylere sağlık hizmeti sunma isteği, yaşlı hastalar ve hastalıkları hakkında eğitim alma durumları arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

Bu çalışma neticesinde elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

Sağlık sektöründeki yaşlı ayrımcılığını engellemenin en önemli yolu sağlık çalışanlarında farkındalık yaratmaktır. Hekim adaylarının yaşlı ayrımcılığı konusunda farkındalığının artırılmasına yönelik eğitim stratejileri geliştirilmeli ve yaşlı bireylere karşı olumlu tutumlar teşvik edilmelidir.

Eğitimin ilk başladığı yer olan ailenin çocuklara küçük yaşlardan itibaren örnek davranışlarda bulunması, büyüklüklerinin tecrübelerinden ve bilgeliğinden yararlanabilmeyi öğretmeleri faydalı olacaktır.

Okul öncesi eğitiminden başlanarak ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerine ebeveynleri yaşlandığında onlara destek olmayı, onları daha iyi anlayabilmeyi, onların deneyimlerinden istifade edebilmeyi teşvik edecek ve öğretebilecek sosyal projeler geliştirilmesi faydalı olacaktır.

Türkiye genelinde Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler arasında yürütülen aile danışmanlığı programlarına yaşlı ayrımcılığı konusunun dahil edilmesi bu konuda farkındalığı artıracaktır.

Tıp fakültesi müfredatlarında yaşlı sağlığı, yaşlılarda sık görülen kronik hastalıklar ve akılcı ilaç kullanımı konusunda tıbbi bilgi düzeylerinin artırılması amacıyla geriatri dersleri, eğitimlerinin başından itibaren müfredata dahil edilmelidir.

Toplumun kültürel özelliklerine göre sağlık hizmetleri ve ihtiyaç alanları yeniden gözden geçirilmeli ve gerekirse yeni uygulamalar geliştirilerek sağlık hizmet kalitesi artırılmaya çalışılmalıdır. Halen sektörde çalışmakta olan bireyler eğitim seminerleri ile bilinçlendirilmelidir.

Bu çalışma yalnızca KSÜ Tıp Fakültesi öğrencileri arasında yapılan bir çalışmadır. Bu tarz çalışmaların farklı alanlarda ve farklı bölgelerde yapılması teşvik edilmeli ve gençlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları belirlenmelidir. Yeni neslin yaşlı bireyler ve yaşlılık hakkında daha bilinçli ve duyarlı bireyler olarak yetişmesi desteklenmelidir.

BİLDİRİMLER

Değerlendirme

Dış danışmanlarca değerlendirilmiştir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar bu makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek

Yazarlar bu çalışma sırasında herhangi bir finansal destek kullanmamışlardır.

Etik Beyan

Bu çalışma için Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Klinik Çalışmalar Etik Kurulundan 08.07.2020 tarih ve 03 sayılı yazı ile izin alınmış olup Helsinki Bildirgesi kriterleri göz önünde bulundurulmuştur.

Bu çalışmanın bir bölümü, 1 Kasım 2019'da Ankara'da düzenlenen 18. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi'nde sözel bildiri (SS-047) olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

1. Tekin SÇ, Kara F. Dünyada ve Türkiye'de yaşlılık. *Journal of The International Scientific Researches*. 2018;3(1):219-229. <https://doi.org/10.21733/ibad.370584>
2. Doğan SÖ, Bostan H. Türkiye'nin demografik dönüşümü ve nüfus projeksiyonlarına göre fırsatlar. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 2019;24(41):61-90. <https://doi.org/10.17295/ataunidcd.535018>
3. Akdemir N, Çınar F, Görgülü Ü. Yaşlılığın algılanması ve yaşlı ayrımcılığı. *Türk Geriatri Derg*. 2007;10(4):215-222.
4. Butler R. Ageism: A foreword. *Journal of Social Issues*. 1994;36(2):8-11. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1980.tb02018.x>
5. Palmore EB. Part 1: Concepts, Ageism: Negative and Positive. 2.nd ed. New York: Springer Publishing Company. 1999. p. 3-46.
6. Buz S. Yaşlı bireylere yönelik yaş ayrımcılığı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 2015;14(53):268-278. <https://doi.org/10.17755/esosder.89453>
7. Tekindal M, Ege A, Erim F, Gedik TE. Sosyal hizmet bakış açısıyla Covid-19 sürecinde yaşlı bireyler: sorunlar, ihtiyaçlar ve öneriler. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2020;5(2):159-164.
8. Onalan D, Soyuer F, Elmalı F. Geriatri merkezi çalışanlarında yaşlı tutumunun değerlendirilmesi. *Kafkas J Med Sci*. 2012;2(3):115-120. <https://doi.org/10.5505/kjms.2012.15870>
9. Müftüler HG. Modern toplumda yaş ve yaşlı ayrımcılığı. *Turkish Journal of Social Work*. 2018;2(2):181-214.
10. Kalaycı I, Yazıcı ÖS, Özkul M, Helvacı G. Sağlık profesyoneli ve öğrencilerin yaşlılara yönelik tutumları; sistematik derleme. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2018;2(1):21-30.
11. Vefikuluçay YD, Terzioğlu F. Development and psychometric evaluation of ageism attitude scale among the university students. *Türk Geriatri Derg*. 2011;14(3):259-268.
12. Kishimoto M, Nagoshi H. M, Williams S, Masaki HK. Knowledge and attitudes about geriatrics of medical students, internal medicine residents, and geriatric medicine fellows. *J Am Geriatr Soc*. 2005;53(1):99-102. <https://doi.org/10.1111/j.1532-5415.2005.53018.x>
13. Haken JD, Woolliscroft OJ, Smith JB, Wolf FM, Calhoun JG. A longitudinal investigation of changes in medical students' attitudes toward the elderly. *Teaching and Learning in Medicine*. 1995;7(1):18-22. <https://doi.org/10.1080/10401339509539705>
14. Tahmaseb J, Hayta V, Danner RL, McConatha D, Tulay S. Turkish and U.S. Attitudes toward aging. *Educational Gerontology*. 2004;30(3):169-83. <https://doi.org/10.1080/03601270490272106>
15. Ryan A, Melby V, Mitchell L. An evaluation of the effectiveness of an educational and experiential intervention on nursing students' attitudes towards older people. *International Journal of Older People Nursing*. 2007;2(2):93-101. <https://doi.org/10.1111/j.1748-3743.2007.00060.x>
16. Reuben DB, Fullerton JT, Tschann JM, Croughan-Miniane M. Attitudes of beginning medical students toward older persons: a five-campus study. the university of California Academic Geriatric Resource Program student survey research group. *J Am Geriatr Soc*. 1995;43(12):1430-6. <https://doi.org/10.1111/j.1532-5415.1995.tb06626.x>
17. Voogt SJ, Mickus M, Santiago O, Herman SE. Attitudes, Experiences, And interest in geriatrics of first-year allopathic and osteopathic medical students. *J Am Geriatr Soc*. 2008;56(2):339-44. <https://doi.org/10.1111/j.1532-5415.2007.01541.x>
18. Güven ŞD, Muz UG, Ertürk EN. Üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve bu tutumların bazı değişkenlerle ilişkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012;15(2):99-105.
19. Soyuer F, Ünal D, Güleser N, Elmalı F. Sağlık meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve bu tutumların bazı demografik değişkenlerle ilişkisi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2010; 3(2):20-15.

20. Yeşilot BS, Demirci YP, Öztunç G. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2020;10(1):87-93.
21. Altay B, Aydın T. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2015;12(1):11-18. <https://doi.org/10.5222/HEAD.2015.011>
22. Ögenler, O. Yapıcı G, Taşdelen B, Akça T. Mersin ilinde bir grup hekimin yaşlı ayrımcılığı hakkındaki görüşleri. *Türk Geriatri Derg*. 2014;15(4):409-415.
23. Yılmaz E, Özkan S. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*. 2012;3(2):35-53.